

100 jaar
Kerk en Vrede

Jubileumdag

2024

Zingen tegen de bierkaai

Ruimte scheppen voor tegendraads denken

Henk Baars, voorzitter van *Kerk en Vrede*, hield op 5 oktober, de dag waarop *Kerk en Vrede* haar honderdjarig bestaan vierde, een bevolgen speech.

HENK BAARS
voorzitter van *Kerk en Vrede*

Ik durf wel te zeggen dat pacifisten dikwijls als eersten de ongenadige last van de dilemma's voelen die voortkomen uit het feit dat de mens een macht over de wereld heeft verworven die zich slecht verhoudt tot zijn morele vermogen. Ze liggen er wakker van, durven de krant bijna niet meer te lezen en kunnen soms letterlijk ziek worden in de discussies met tegengestelde meningen. Ze zijn als de bekende kanariepiet in een mijn. En er zijn de laatste periode nogal wat pogingen geweest om zoveel mogelijk vredesduiven uit de lucht te schieten als ze maar even hun kop boven het maaiveld uitsteken. Ik denk wel eens dat tegenstanders hun geweten willen scherpen in gesprek met hen.

Mijn ervaring is, dat als je duidelijk maakt dat je pacifist bent, je door velen meteen als een soort slijpsteen wordt gezien, zo van: we zullen hem eens even stevig aan de tand voelen, zo'n naïeveling. Uitstekend als dat gebeurt, want het is een kernfunctie van *Kerk en Vrede*, maar je moet er wel tegen kunnen. We kunnen er al honderd jaar tegen. De geschiedenis is neergeslagen in een bijzonder rijk boek dat Greetje Witte-Rang heeft geschreven en wat vandaag voor jullie allemaal beschikbaar is. Ik ga die geschiedenis niet allemaal in beeld brengen (want daar is het boek voor), maar ik zal proberen de actuele posities en

De Jubileumdag werd goed bezocht. Een aantal gasten werden door Henk Baars in het bijzonder welkom geheten: de verse preses van de generale synode van de PKN Trijnie Bouw, Rolien Sasse, directeur van Pax, en Harry Zeldenrust, oud-studiesecretaris van *Kerk en Vrede*.

acties die we nu innemen aan de hand van de grote thema's die daarin de revue passeren, in te vullen.

MOORD EN BRAND SCHREEUWEN

Pacifisme schept op het ogenblik vooral een ruimte van tegendraads nadenken. We zijn geen sekte met allerlei dogmatiek, maar er zijn natuurlijk wel grenzen. De hoofdgrens is wel dat we absoluut niet geloven in geweldsoplossingen. De al te sterke impuls van beleidsmakers om ondanks goede bedoelingen toch uiteindelijk militair geweld te gebruiken, wijzen we af. Waarom? Omdat het nooit werkt. Eenmaal die weg ingeslagen bevind je je in een dodelijke cirkel waaruit vrijwel geen ontsnappen mogelijk is.

Het bewijs zie je vrijwel iedere dag. Dreiging die weer geweld oproept, ja het werkt misschien een tijdje, maar dan wel ten koste van duizenden en duizenden doden, die velen van ons op de keper beschouwd eigenlijk weinig kunnen schelen. Velen van ons schreeuwen letterlijk moord en brand, maar aan het beleid van de Nederlandse regering bijvoorbeeld verandert niets. De Nederlandse politiek ontwikkelt geen enkel alternatief denken of oplossingen. Er is ook geen enkele politieke partij meer waarmee we nog op een zinnige manier in gesprek kunnen gaan. De SP een beetje. We hobbelen mee met de Amerikanen en de NATO en rommelen de ene na de andere oorlog in. Moord en brand schreeuwen is eigenlijk een ouderwetse uitdrukking is, want het is veel erger dan dat.

DE GOEDE KANT BESTAAT NIET

Ja natuurlijk, als het eenmaal oorlog is ben je met pacifisme te laat, maar we weigeren dan verder na te denken over geschiedenis context en cultuur, en weten meestal totaal niet hoe de zogenaamde tegenstander zich zou kunnen voelen. Het gaat altijd om een geschiedenis van vernedering, geschonden mensenrechten, diepe armoede, genadeloos en destructief kapitalisme en dominant militarisme. Er zijn nauwelijks pogingen om de grondoorzaken van conflicten aan te pakken. Zr. Yosé Höhne-Sparborth was dikwijls in Irak en hield ons een spiegel voor hoe de lokale bevolking denkt over al die interventies van onder andere de Amerikanen. Buitengewoon negatief. We denken altijd maar dat we aan de goede kant staan. Die goede kant bestaat eigenlijk niet. De grote politieke machten voeren een strijd op leven en dood over de hegemonie op deze aarde. We zijn daar onderdeel van.

WET GEWETENSBEZWAREN

In de periode dat de dienstplichtwet werd uitgevoerd, is door *Kerk en Vrede* veel gedaan om gewetensbezwaarden bij te staan. Honderden jongens zijn begeleid in hun keuze, want de sancties en alternatieven waren niet licht. Bij onze laatste bestuursvergadering spraken we daarover en besloten we voorbereidingen te treffen om jongens

en meisjes in ieder geval te laten merken dat bij het weer activeren van de dienstplicht er een beroep op de wet gewetensbezwaren gedaan kan worden. Wie wil helpen bij die voorbereidende research, hij of zij meldde zich bij ons. Het contact hebben, ook internationaal, met gewetensbezwaarden is altijd een praktijk gebleven van *Kerk en Vrede* tot op de huidige dag, zowel in Rusland, Oekraïne als in Israël. Ze hebben het bijzonder moeilijk, ze zitten gevangen of worden ernstig belemmerd in hun bewegingsvrijheid. We maken daarbij dankbaar gebruik van ons internationaal netwerk IFOR en Church and Peace.

Voorzitter Henk Baars pleit tijdens de Jubileumdag van *Kerk en Vrede* voor 'het geweld van de vreedzamen'.

En nog afgelopen week stuurden we een brief naar de vaste Kamercommissie voor Defensie om eerherstel te bepleiten voor de zesduizend weigeraars die niet mee wilden doen aan de koloniale oorlogen in Indonesië. De belemmeringen die door de overheid worden opgeworpen om eerherstel aan te vragen zijn hemeltergend.

OORLOGSPROPAGANDA

We maken een golf van militarisering mee op het ogenblik. Zo kwam onlangs bij ons het bericht binnen dat Defensie sportdagen met leerlingen van de basisschool organiseert met onverholen propagandafolders voor het leger. Welk instituut krijgt het recht om nota bene op de basisschool al reclame te maken voor zijn beroepsgroep? We moeten wennen aan rollende tanks door de stad zegt staatssecre-

taris Gijs Tuinman van Defensie. Ik wil daar absoluut niet aan wennen. We worden al overstroomd in de media met oorlogspropaganda en langzaam maar zeker voorbereid op een oorlog, ook op ons grondgebied. We hebben ons aangesloten bij de veelbelovende De Nieuwe Vredesbeweging en stonden op Prinsjesdag voor de Grote kerk in Den Haag bij de interlevensbeschouwelijke viering bij de opening van het parlementaire jaar. We konden veel leden van parlement en regering een folder met 'Stop militarisering' in handen spelen. Een pacifist is een activist.

THEOLOGISCHE TRADITIE

We hebben een lange theologische traditie en theologiseren keer op keer gepaard gaande met maatschappelijke analyse, anders slaat het nergens op. Niet voor niets breekt de Christusfiguur een geweer door op de voorpagina van het boek. Wat een kerels waren onze oprichters Boschma, Heering en Hugenholtz, om in een periode van zwaar kerkelijke en burgerlijke dominantie tegendraadse geluiden te laten horen. Heel veel christenen zijn helemaal niet 'losgeslagen van de oorlogsidee', zoals Heering formuleerde.

Die kerkelijke dominantie is in de huidige periode stukken minder, daarom zou het gemakkelijker moeten zijn voor de kerken om een kritisch geluid te laten horen, maar daar lijkt het nog niet op. Onze recente open brief die daartoe een oproep deed, gaf hier en daar sympathie, maar ook kregelige reacties. We stoten daarbij op aloude verdeeldheid en onvermogen, ook al omdat stevige christelijke denktanks rond maatschappelijke kwesties zijn weggevallen.

Hebben we daar begrip voor? Ja, natuurlijk. Vele leden van *Kerk en Vrede* weten maar al te goed hoe stroperig discussies kunnen verlopen en hoe de maatschappelijke zwakker wordende positie van de kerken nu is. Maar waar komt toch de angst voor een stevige discussie vandaan? In Christus kunnen we elkaar toch vertrouwen? We laten elkaar niet los, hoor. Alleen wrijving geeft glans, anders geef je het op en ben je als kerken niet relevant meer. Juist als er eerlijke discussie is en je als kerken kritische weerstand laat zien, vinden mensen je weer interessant en tonen belangstelling. *To comfort and challenge* is onze taak. Die troost staat op één lijn met de uitdaging. Troost zonder opgave en uitdaging bestaat niet. Zoals er ook geen rechtvaardige oorlog bestaat, zelfs niet volgens de eigen criteria van de rechtvaardige oorlog zelf. Dat concept is door de Wereldraad van Kerken allang vervangen door het idee van 'rechtvaardige vrede'.

UNIEKE POSITIE

Hoe moet het nu verder? Er is op te veel terreinen veel te veel te doen, maar in de reeks van vooral kleinere vredesbewegingen in Nederland nemen we een unieke positie in. We zijn christenpacifist en baseren ons op de bronnen van het Evangelie. Dat zorgt voor een niet aflatende inspiratie.

We zouden graag willen dat we in de huidige periode onze organisatie wat kunnen uitbouwen. Meld je als je op vredesterrein wat zou willen doen. Het is nu nodig, niet volgend jaar, dan kan het te laat zijn. Het bouwen aan een cultuur van geweldloosheid is essentieel, het bouwen aan een perspectief waar niemand meer aan denkt, moet vertaald worden in concrete stappen en mogelijkheden.

Nog maar kortgeleden werd het boek van de Werkgroep Inclusieve Veiligheid tijdens een grote bijeenkomst in Amersfoort gepresenteerd: *Veiligheid Opnieuw Doordenken*. Een bijdrage aan de vredesbeweging. Ook dat boek is vandaag gratis ter beschikking, want het huidige veiligheidssysteem heeft gefaald. Zoals ik al zei we rennen van oorlog naar oorlog en zelfs de secretaris van de VN Antonio Guterres is niet meer welkom in Israël. We vergooien voortdurend kansen op vrede. In dit boek nu eens niet louter een morele oproep om de oorlog te stoppen, maar een uitgebreide studie van kansen en ideeën om echt verder te komen. Een waarachtig christelijk initiatief, begonnen in Baden in Duitsland en nu overgenomen door de Oostenrijkers, Engeland en zelfs Zuid-Afrika waar initiatiefgroepen zijn ontstaan. Ook zij zijn maar met een klein groepje en verzuipen in het werk. Mocht je er wat voor voelen om iets te doen, meld je bij Kees Nieuwerth.

GEWELD VAN DE ZIEL

Tot slot: wij kiezen voor geweldloosheid, voor het geweld van de ziel, zoals M.L. King ooit zei, voor het geweld van de vreedzamen, zoals Roger Schutz ooit aangaf. Dat is diepgeworteld in onze christelijke overtuiging. Het is onze roeping die God ons geeft, niet uit angst of lafheid maar vanuit ons geweten.

Ik sluit af met een jeugdervaring van Dom Helder Camara: *Helder is 13 jaar en volgt de eerste jaren van de middelbare school bij mevrouw Salome die een school leidt en de houten liniaal (waarmee op de palm van de hand wordt geslagen) hanteert bij het lesgeven. Het ritueel gaat als volgt: aan het einde van de uitleg van een bepaald onderwerp volgt een vraag- en antwoordronde. De leerling die het antwoord goed heeft, moet de leerling die het antwoord niet goed heeft op de palm van zijn hand slaan met een liniaal. Helder heeft het goed en de lerares beveelt: "Nu, je weet wat je te doen staat." De leerling antwoordt: "Maar juffrouw, ik ben niet in staat om iemand te slaan."*

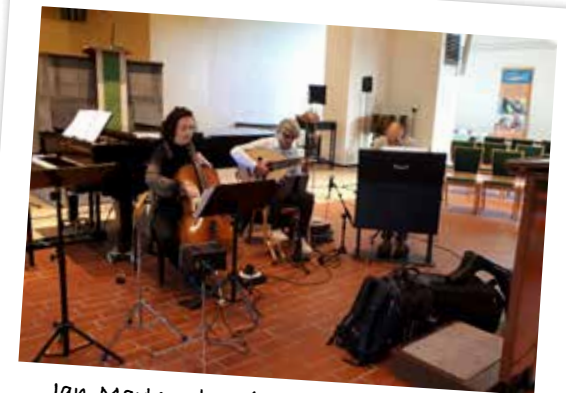
"In dat geval zal jij degene zijn die gestraft wordt." "Ik word duizend keer liever geslagen dan zelf te slaan", antwoordt Helder. De leraar is onthutst en schort de les op. Ze gaat naar het huis waar Helder woont en praat een uur lang met zijn moeder. Aan het eind van het uur roept zij haar zoon bij zich en zegt hem: "Je liep het risico van school gestuurd te worden. Maar omdat je in je laatste jaar zit, mag je blijven van mevrouw Salome. Ze heeft ook gezegd dat ze de straffen met de liniaal niet meer zal toepassen". ◀

Warme wensen, goede momenten

Temidden van de velen die zich per email aanmeldten voor de Jubileumdag waren er ook tal van berichten van mensen die helaas verhinderd waren te komen. Daarbij werd dikwijls de wens geuit dat het een heel goede, inspirerende dag zou worden. Dat werd het! Ook na 5 oktober kwamen er uit de kring van deelnemers heel positieve, soms euforische reacties, met daarbij het appèl om deze dag door te trekken naar de toekomst. Een impressie van de warme wensen en goede, kleurrijke momenten van 5 oktober.

Met 170 aanwezigen werd de Jubileumdag uitstekend bezocht.

Jan Marten de Vries met medewerking van Elianne Ards (cello, zang) en Mehmet Polat (ud)

100 Hartelijk gefeliciteerd

Mattheüs 5:9 ('zalig de vreedstichters...')

Beste Piet, bestuur, staf, team
Kerk en Vrede, redactie *Vredesspiraal*,

Van harte gefeliciteerd met jullie 100-jarig bestaan! Wij wensen jullie zaterdag 5 oktober a.s. een mooie JUBILEUMDAG toe!

Veel liefs, vrede en alle goeds,

Mea en Jean-Paul Kruk uit Amsterdam

Een gezellige drukte op de vredesmarkt.

Voorzitter Henk Baars steekt een kaarsje aan op de goede afloop.

Voor 5 oktober

Sölle schreef vlak voor haar sterven in 2003 een onvoltooid boekje: *Mystiek van de dood* met daarin het volgende gedicht (p. 93). Misschien hebben jullie er zaterdag wat aan. Wij zijn echt niet slechts met een paar honderd!

Pax Christi, Jan de Jongh,
voormalig studentenpredikant
uit Enschede

BIJ EEN VREDESDEMONSTRATIE

*Wij zijn niet slechts met tienduizend
zei ik we zijn met meer
de doden van beide oorlogen
zijn bij ons.
Een journalist kwam vragen
hoe ik dat zo zeker wist
heb je niet gezien
vroeg ik de argeloze
heb je jouw grootmoeder
niet horen jammeren
toen we weer begonnen
woon jij dan helemaal alleen
zonder dat doden eens voorbijkomen
om eens een glas met je te drinken
verbeeld je je werkelijk
dat je alleen maar jij bent*

Marktmeester Johannes Kon.

Bestuurslid Geesje
Werkman maakt de
duiven klaar die dienst
doen als collectebussen.

Bloemen voor Greetje Witte-Rang die het
jubileumboek voor haar rekening nam.

Kerk en Vrede 100 jaar

Eenzaam maar niet alléén
varen tegen de stroom in
van geweld en machtsvertoon.
Blijven hopen en volharden
in het visioen van vrede,
van vrijheid,
van verbondenheid
voor ons allemaal.
Gelóven dat het kán.
Mijn wens is:
Dat een nieuwe wereld komen zal...

Vanaf een afstand vier ik het mee.

Hartelijke groet,

Gré Weel uit Bennebroek

Zangworkshop onder leiding
van Hanna Rijken.

Gespreksworkshop aan de hand van
het jubileumboek.

Wat een mooie dag

'Wat een mooie dag. Wat een mooi boek. Wat een mooi programma. Wat een mooie locatie. Wat een gastvrije omgeving. Wat een enthousiasme. Een kunst om dat vast te houden. Een kunst om de contacten die vandaag gelegd zijn te verbinden met waar we mee bezig zijn.'

'Petje af voor de organisatoren. Mooi. Een goed evenwicht tussen taal en muziek, stilte en activisme, inspanning en ontspanning. Dit klinkt veel te plat.'

'Ik zit nog na te genieten van de mooie Jubileumdag van zaterdag. Wat is daar veel goeds en moois voorbijgekomen. Een dag om goede moed en nieuwe inspiratie bij te tanken! Ik ken trouwens ook geen verenigingen waar op een inhoudelijke dag bijna de helft van de leden komt opdagen. Dat zegt veel over het élan dat aanwezig is en bovendien springlevend!'

Wandeling terug van Blauwkapel naar
het Johannescentrum.

Vredesactivist Frits ter Kuile geeft een
reactie op het jubileumboek.

Hoop blijven voeden

'Na de inspirerende lustrumdag wil ik graag lid worden van *Kerk en Vrede*.'

'Wat een geweldig mooie jubileumbijeenkomst was dit, niet alleen door de indrukwekkende lezingen, maar zeker ook door de muziek en de liederen die in deze tijd vol met oorlogsgeweld de hoop op een vreedzame wereld blijven voeden!'

'Genoot net van het nieuwe lied dat jullie zaterdag hebben gezongen. Gelijk doorgestuurd aan onder andere mijn koor.'

'Het was een viering van een belangrijk moment op een actueel belangrijk moment. Gezien de ontwikkelingen in de wereld was het heel goed om juist nu met zoveel mensen bij elkaar bij het geweld en het belang van een andere benadering stil te staan. Nogmaals mijn dank!'

Bedankt, organisatoren!

Bedankt, medewerkers!

Gastvrijheid, vreugde, vriendelijkheid

'Proficiat! Wat een mooi en pracht viering en zeer bijzondere Jubileumdag, is en was afgelopen zaterdag. En wat fijn - dat er zoveel mensen zijn, die hiervoor samen komen, en stem, vorm en geluid willen geven.'

'Ik heb de dag en program - als bijzonder, plezierig, inspirerend en mooi - gevonden. De boeken 100 jaar Kerk en Vrede en Veiligheid opnieuw Doordenken - liggen ter hand, en ben ze - met plezier - aan het doorwerken/doorlezen.'

'Wat hebben we genoten van de Jubileumdag! Wat een gastvrijheid, vreugde en vriendelijkheid! Wat was het heerlijk om eindelijk eens onder mensen te zijn waarbij je niet hoeft uit te leggen dat je pacifisme en verlangen naar een rechtvaardige vrede niet eindigt bij de Nederlandse grens.'

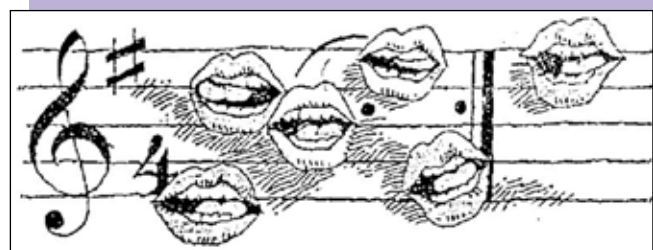

Musiceren, schrijven, praten en wandelen voor vrede

Er was veel te doen tijdens de Jubileumdag van *Kerk en Vrede* op 5 oktober. Tijdens diverse workshops werden er vredesliederen gezongen, muziek gemaakt met Musicians Without Borders, Loesje-teksten geschreven, gepraat aan de hand van het jubileumboek en gewandeld naar de Blauwkapel. Hierna een impressie van deze levendige dag.

PIET Vliegenthart
vrijwilliger bij *Kerk en Vrede*

ZINGEN TEGEN DE BIERKAAI

De zangworkshop werd goed bezocht met wel bijna zeventig zanglustigen. De leden van het Vocaal Theologen Ensemble nog niet meegeteld. Zij verleenden onder leiding van Hanna Rijken hun medewerking bij het zingen van vredesliederen van vroeger en nu.

Dat laatste, vredesliederen van nu, gold wel in het bijzonder voor het lied dat speciaal voor het honderjarig jubileum was geschreven (zie p. 12 van dit katern). Men maakte zich dat met groot enthousiasme eigen. Wat een aansprekende tekst en wat een prachtige melodie! Vierstemmig, onder pianobegeleiding van Sebastiaan 't Hart. Maar ook andere liederen moesten eraan geloven, zoals onder andere: *De wijzen woorden en het groot vertoon, Mensen gevraagd, Vrede roepen zij* en *Where have all the flowers gone*.

Zo werd voluit recht gedaan aan het thema van deze dag, 'Zingen tegen de bierkaai'. Heel inspirerend en verwarmend, onder de sprankelende leiding van Hanna Rijken, die daarna, bij de rapportage uit de diverse workshops, telkens weer het 'Dona nobis pacem' inzette.

PERCUSSIE: VERBINDING ZONDER WOORDEN

Communiceren door samen muziek te maken, dat is de missie van Musicians Without Borders (MWB) die projecten uitvoert over de hele wereld met mensen in conflict-situaties. Sherwin Kirindongo van MWB liet een groep van ongeveer twintig workshopdeelnemers voelen hoe dat werkt. Hij had een grote collectie djembés en twee bastrommels meegebracht. Zonder veel uitleg over drumtechnieken, trommelen maar! Eerst gaf Sherwin het ritme aan – snel, langzaam, variaties in klank door op de rand te slaan of juist in het midden – en wij volgden.

Maar al gauw kreeg ieder van ons om de beurt de uitnodiging te leiden. Spannend: kijk ik Sherwin aan met het 'risico' dat hij me met een hoofdknik de leiding geeft? Of kijk ik weg? Maar ook fijn om te merken dat het niet om goed of fout gaat. Iedereen trommelt op eigen wijze, vurig of ingetogen, aarzelend of zeker, en nodigt uit om méé te doen door het ritme te volgen of juist door een eigen geluid er onder te leggen.

Laat niet je hoofd het werk doen, maar lijf en handen. En dan is het een prachtige ontdekking als het klopt:

mijn tegenritme valt precies samen met het ritme van een medespeler. We kijken elkaar aan, en knikken. Yes! Verbinding door muziek, zonder woorden.

VREDE

EINDELIJK
EEN STRIJD
DIE IK WIL
WINNEN

Loesje

LOESJE: SCHIETEN OP DE DIENSTPLICHT

Al meer dan veertig jaar is Loesje een jonge vrouw van een jaar of achttien. Met een frisse, ietwat naïeve, maar vooral optimistische blik kijkt ze de wereld in. Telkens ziet ze de dingen net even anders. En zet ze mensen aan het

denken. Voor de deelnemers aan de workshop Loesje was het de kunst zich in te leven in deze bijzondere vrouw. Gelukkig kregen we hulp. Eerst mochten we vrij associëren bij woorden die we aan elkaar doorgaven. Daarna schreven we een vakantiekaartje aan een elektrisch apparaat dat altijd stuk was. Maar dat we nu toch wel vreselijk misten. En na een korte pauze begon het echte werk. Een heuse Loesje-tekst schrijven. De thema's liepen uiteen. De teksten ook. Zo ging het over de mooie kanten van studeren in deze tijd. De situatie van vrouwen in Afghanistan. De rol van social media. De mogelijke herinvoering van de dienstplicht. En natuurlijk het jubileum van *Kerk en Vrede*. In opperste concentratie schreven we teksten. Gaven we papieren door. En schreven we verder. Veel te snel natuurlijk kregen we te horen dat we nog maar even te gaan hadden. In allerijl probeerden we het beste resultaat uit ons gekriebel te destilleren: 'Als mannen eens begonnen... met zwijgen'. 'Op kamers bij oma. Ik doe de boodschappen, zij zet het bier koud'. Uiteindelijk namen we de zin 'Vele heethoofden warmen de aarde op' mee naar de zaal. En een uitspraak van het spreekwoordelijke broertje van Loesje, die de posters niet haalt, maar wel het delen waard is: 'Dienstplicht!? Op dat idee zou ik wel willen schieten'.

RUIMTE VOOR BEZINNING

In de workshop Gesprek spraken meer dan veertig deelnemers over het gedachtegoed en de activiteiten van *Kerk en Vrede*. Uitgangspunt was het eerste hoofdstuk van het jubileumboek, dat het gedachtegoed van *Kerk en Vrede* anno 2024 verwoordt. 'Pacifisme als ruimte voor bezinning': dat was een zinsnede die een van de aanwezigen erg geholpen had bij het proces van nadenken over de vragen van oorlog en geweld. Dat geeft ruimte om jezelf en anderen te bevragen over wat als vanzelfsprekend wordt geschetst. Vervolgens ging het gesprek mede naar aanleiding van het manifest van De Nieuwe Vredesbeweging vooral over de vraag wat ieder verwacht van *Kerk en Vrede*,

welke onderwerpen moeten we oppakken? Dat resulteerde in een reeks thema's en vooral ervaringen van de aanwezigen in hun eigen vredeswerk. Onder meer werden genoemd: het leggen van verbindingen met het klimaatvraagstuk, het bevorderen van dialoog

om vijandsbeelden tegen te gaan (de propaganda praat ons angst voor de ander aan), zowel in de eigen samenleving als internationaal (gemeentecontacten!) en vredeseducatie. Het moet ook gaan over onze weerbaarheid; momenteel wordt weerbaarheid louter militair ingevuld, maar weerbaarheid heeft juist (ook?) te maken met het versterken van de democratie in brede zin en met duurzaamheid bijvoorbeeld van onze levensstijl. Ook het ontbreken van jongeren binnen *Kerk en Vrede* werd besproken. Het voorstel uit de groep om een speciale werkdag over alle suggesties te beleggen zullen de organisatoren van de workshop uitwerken en voorleggen aan het bestuur.

WANDELEN NAAR BLAUWKAPEL

Een groep van bijna twintig mensen wandelde heerlijk in de zon onder begeleiding van Marieke Sillevius naar het betrekkelijk dichtbijgelegen Blauwkapel. Een plek met een bewogen geschiedenis. Na alle woorden die gesproken waren tijdens het morgenprogramma, was het fijn daarnaar toe te wandelen, om zo al het gehoorde te kunnen laten bezinken. En dan dat kerkje, in het hart van fort Blauwkapel. Dat is toch wel heel bijzonder, zo bleek uit wat de koster van dat kerkje vertelde. De naam 'Blauwkapel' gaat een eind terug in de geschiedenis en kwam voort uit een protest tegen het gebruik van de kapel voor de protestantse eredienst. Blauw is immers de kleur van Maria.

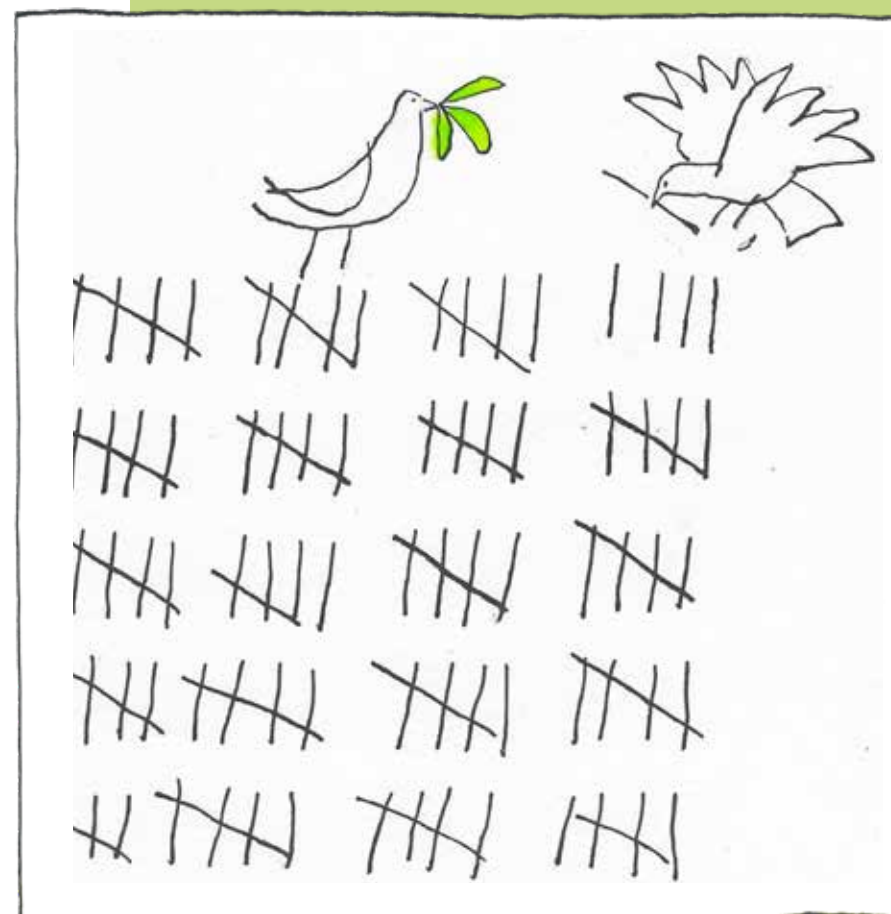
Ooit waren er plannen om de kerk af te breken, maar dat werd voorkomen. Nu doet de kerk onder andere dienst als onderwegkerk en als plaats voor culturele evenementen. ◀

Jubileumdag op de website

Op de website van *Kerk en Vrede* wordt uitgebreid verslag gedaan van de Jubileumdag.

Op www.kerkenvrede.nl > Jubileumjaar 2024 >
Een prachtige Jubileumdag staan teksten en foto's, maar ook video's van diverse momenten van de dag. Vanaf de opening om 10.30 uur tot aan de sluiting om 16.30 uur. In alle veelkeurigheid!

JUBILEUMLIED

Een van de hoogtepunten was het jubileumlied 'Die dag zal komen'. Dit is op die dag opgenomen en via YouTube te beluisteren. U vindt daar ook de muzieknoten van dit vierstemmig lied (zie ook de achterkant van deze *Vredes-spiraal*/dit katern) inclusief de begeleiding op piano of orgel.

ARTIKELN

Bovendien zijn op de website een groot aantal artikelen opgenomen rond andere markante momenten van *Kerk en Vrede* in de geschiedenis van de afgelopen honderd jaar. Van harte ter lezing aanbevolen! ◀

Wie leven van verwondering

Wie leven van verwondering,
om wie Gij voor ons zijt:
zij ademen uw leven in
en uw bewogenheid.

Wie leven van het weerloos woord
dat uw genade meldt,
vertrouwen dag en nacht op U,
raken op U gesteld.

Henk Jongerius

Uit: 'Zangen van Zoeken en Zien', nr.187 (Een van de afsluitingsteksten van de Jubileumdag op 5 oktober)

Wie leven van de stille kracht
die Gij aan mensen geeft,
zij gaan elkander tegemoet,
zijn voor geen kwaad bevreesd.

Wie leven van het kloppend hart,
staan aan de levensbron
als bomen, dragend nieuwe vrucht,
tot in hun ouderdom.

Die dag zal komen

t.g.v. 100 jaar Kerk en Vrede

$\text{♩} = 72$

1. Dan zul - len wij wo - nen in hui - zen van vre - de, ge -
2. Wij rus - ten in vre - de, be - wa - ren de aar - de, ge -
3. Een eer - lij - ke han - del, geen mens wordt ge - bro - ken, geen
4. De vol - ken ver - zoend, geen grens houdt dat te - gen, de

3

grond op ver-trou - wen, ver - bon - den met bu - ren. Geen pijn - lij - ke dro - men in
schenk ons ge - ge - ven voor nu en voor la - ter. We plun - de - ren niet, geen
af - val ver - patst - geen gif - ti - ge kle - ren. De kin - de - ren spe - len
6 wa - pen - fa - brie - ken, ze lig - gen ver - la - ten. We le - ren de vre - de en

6

duis - te - re u - ren, geen angst voor el - kaar of voor
land, lucht of wa - ter, en la - ten wat leeft in zijn
niets zal hun de - ren en ie - der kan wer - ken,
stop - pen te ha - ten. Geen vrouw meer mis - bruikt, geen

8

$\text{♩} = \text{♩}$

vreem - de stre - ken. en ie - der is wel - kom, ie - der - een no - dig.
kost - ba - re waar - de. Een nieu - we ba - lans, wij le - ren te de - len,
waar we ook wo - nen. De markt wordt een plein, een ruim - te van vre - de,
kind in het le - ger. Je hoeft je niet meer uit angst te ver - schan - sen.

13

poco rit. *a tempo*

Ruim - te te o - ver, geen mens o - ver - bo - dig. Mocht dit ooit
duur - zaam te le - ven en niets te ver - spe - len. Mocht dit ooit
ie - der vol - doen - de, de strijd is ge - stre - den. Mocht dit ooit
Jij bent Gods mens en je krijgt nieu - we kan - sen. Mocht dit ooit

18

$\text{♩} = 60$
Stevig!

waar wor - den, zo blij - ven wij ho - pen. 1,2,3,4 Die dag zal ko - men, ver - haast de
waar wor - den, wij zin - gen met ve - len.
waar wor - den, zo klinkt on - ze be - de.
23 waar wor - den, dan zul - len wij dan - sen.

tijd: de nieu - we aar - de waar wij van dro - men, waar wij aan wer - ken, die Gij be - reidt.

molto rit.

Jubileumlied

Een van de hoogtepunten van de Jubileumdag was het jubileumlied 'Die dag zal komen'. Een vierstemmig lied inclusief de begeleiding op piano of orgel.

© Tekst: Andries Govaart (2023)

© Muziek: Frans Bullens (2024)